

REKOMENDACIJOS ŪKIO SUBJEKTAMS DĖL VEIKSMŲ EKSTREMALIAUS ĮVYKIO – STICHINIO AR KATASTROFINIO METEOROLOGINIO AR HIDROLOGINIO REIŠKINIO, SUKĖLUSIO ŽEMĖS ŪKIO AUGALŲ ŽŪTĮ, ATVEJU

1. Ūkio subjektų ir kitų institucijų veiksmai ir priimami sprendimai, susiję su patyrusio žalą ūkio subjekto pateikto prašymo nagrinėjimu:

Subjektas (kas atlieka veiksmus ir (ar) priima sprendimus)	Veiksmai	Veiksmų detalizavimas
<p>Ūkio subjektas, kuris patyrė žalą (žemės ūkio augalų žūtį) dėl krizės ar ekstremaliosios situacijos (stichinio ar katastrofinio meteorologinio ar hidrologinio reiškinių)</p>	<p>Prašymo su priedais pateikimas (raštu ar el. būdu) savivaldybės, kurioje patirta žala, merui</p>	<p>Ūkio subjektai, kurie dėl krizės ar ekstremaliosios situacijos patyrė žalą, turi teisę kreiptis į savivaldybės merą su rašytiniais prašymais suteikti valstybės paramą už žalą, patirtą dėl krizės ar ekstremaliosios situacijos, ne vėliau kaip per trejus metus nuo žalos atsiradimo.</p> <p>Prašyme turi būti nurodyta:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. vardas, pavardė, asmens kodas, gyvenamosios vietos adresas (pavadinimas, teisinė forma, kodas, buveinės adresas); 2. žalos atsiradimo data, žalos dydis ir pobūdis; 3. aplinkybės, kuriomis padaryta žala, ir žalos atsiradimo priežastinis ryšys su krizės ar ekstremaliosios situacijos poveikiu; 4. priežastys, dėl kurių turtas, už kurį prašoma suteikti valstybės paramą, žalos atsiradimo metu nebuvo apdraustas, o jei buvo apdraustas – informaciją apie draudimo išmoką. <p>Prie prašymo turi būti pridedami:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. dokumentai, kurie patvirtina ūkio subjekto nuosavybės teisę į turtą, kurio jis neteko arba kuris buvo sugadintas; 2. dokumentai, kurie pagrindžia (įrodo) patirtos žalos dydį ir (arba) ūkio subjekto turėtas išlaidas (tiesioginius nuostolius).
<p>Savivaldybės meras</p>	<p>Prašymo nagrinėjimas</p>	<p>Prašymo nagrinėjimo metu nustatoma:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ar nepasibaigęs prašymo pateikimo terminas (treji metai nuo žalos atsiradimo); 2. ar žala patirta dėl krizės ar ekstremaliosios situacijos; 3. ar prašoma suteikti valstybės paramą už turtą, kuris žalos atsiradimo metu buvo apdraustas, ir už kurį gauta draudimo išmoka; 4. ar iki žalos atsiradimo dienos Lietuvos rinkoje draudikai siūlė turto draudimo paslaugas nuo žalos, už kurią prašoma suteikti valstybės paramą, atsiradimo; 5. patikrinamos aplinkybės, kuriomis padaryta žala, ir žalos atsiradimo priežastinis ryšys su krizės ar ekstremaliosios situacijos poveikiu; 6. ar žalos dydis yra pagrįstas dokumentais arba nepriklausomų turto vertintojų, žalų ekspertų, arba duomenimis, tvarkomais valstybės registruose ar informacinėse sistemose; 7. ūkio subjekto teisė gauti valstybės pagalbą; 8. ar bendra vieno ūkio subjekto prašoma suteikti valstybės parama neviršys leidžiamo pagalbos dydžio;

9. ar ūkio subjektui buvo teikiama pagalba veiklai ir, ar, pridėjus prašomą suteikti valstybės paramą, ji neviršys ūkio subjekto teisės gauti bendrą ūkio subjektui suteikiamą pagalbą (tikrinama Suteiktos valstybės pagalbos ir nereikšmingos (*de minimis*) pagalbos registre).

Ūkio subjekto **prašymas nagrinėjamas 20 darbo dienų**, tačiau **terminas gali būti pratęstas dar 10 darbo dienų**. Jeigu prašymo nagrinėjimo metu nustatoma, kad prašymui išnagrinėti būtina informacija ir dokumentai, kuriuos privalo pateikti besikreipiantis ūkio subjektas, – **per 5 darbo dienas** nuo prašymo gavimo dienos **kreipiamasi į ūkio subjektą** raštu, **prašant pateikti trūkstamą informaciją** (dokumentus). Tokiu atveju, prašymo nagrinėjimas stabdomas, kol bus pateikta prašymui išnagrinėti būtina informacija (dokumentai), ir gali būti nutrauktas, jeigu ūkio subjektas trūkstamų dokumentų nepateiks.

Tuo atveju, jeigu ūkio subjekto prašymo nagrinėjimo metu nustatoma, kad jo **prašymas negali būti tenkinamas**, ūkio subjektas apie tai informuojamas per 3 darbo dienas nuo šios aplinkybės nustatymo (prašymo netenkinimo atvejai nurodyti toliau pateiktoje schemoje), jam nurodant tokio sprendimo priežastis ir (ar) nustatytus prašymo trūkumus ir šio sprendimo apskundimo tvarką.

Savivaldybės meras	Išvados apie ūkio subjekto patirtą žalą priėmimas ir pateikimas	Ūkio subjekto prašymo tenkinimo atveju per 5 darbo dienas nuo išvados pasirašymo, ši išvada pateikiama 1) ūkio subjektui, 2) Finansų ministerijai ir 3) Nacionaliniam krizių valdymo centrui (jei žala patirta dėl krizės ar valstybės lygio ekstremaliosios situacijos). Savivaldybės meras, siųsdamas išvadą ūkio subjektui, pastarąjį taip pat informuoja, kad valstybės paramos sumos yra apskaičiuotos ir informacija apie valstybės paramos sumas pateikta Finansų ministerijai tolimesniems veiksams atlikti, be kita ko, nurodo apskundimo tvarką, jeigu ūkio subjektas nesutiktų su išvadoje pateikta informacija.
Nacionalinis krizių valdymo centras	Gautos išvados nagrinėjimas	Išvada turi būti išnagrinėta per 10 darbo dienų nuo jos gavimo ir Finansų ministerijai pateikta informacija apie nustatytus trūkumus arba apie tai, kad jokių trūkumų nenustatyta.
Finansų ministerija	Gautos išvados nagrinėjimas ir sprendimo priėmimas	Išvada ir kiti dokumentai (informacija) išnagrinėjama per 20 darbo dienų nuo dokumentų ar informacijos gavimo dienos. Kilus neaiškumų dėl išvadoje ir (ar) dokumentuose (informacijoje) pateiktos informacijos ir (ar) jos pagrįstumo, Finansų ministerija gali prašyti 1) savivaldybės mero pateikti papildomus žalos dydį ir (arba) turėtas išlaidas (tiesioginius nuostolius), ir (ar) aplinkybes, kuriomis padaryta žala, pagrindžiančius dokumentus , taip pat 2) kompetentingų institucijų ir įstaigų pateikti informaciją, būtiną vertinant išvadoje ir (ar) dokumentuose ar informacijoje pateiktą informaciją ir (ar) jos pagrįstumą . Šiuo atveju, išvados ir dokumentų (informacijos) nagrinėjimo terminas yra ilgesnis nei 20 darbo dienų , priklausomai nuo kitų institucijų (subjektų) papildomos informacijos (duomenų) pateikimo. Teigiamo sprendimo atveju – parengiamas ir Vyriausybei pateikiamas Vyriausybės nutarimo dėl valstybės paramos teikimo ūkio subjektui, kuris patyrė žalą, projektas; Neigiamo sprendimo atveju , kai nustatoma, kad patirta žala nesusijusi su krize ar ekstremaliąja situacija arba Finansų ministerijai nepateikti jos prašyti pateikti papildomi dokumentai ir (ar) informacija , – nerengiamas ir neteikiamas Vyriausybės nutarimo projektas, o informuojamas savivaldybės meras, kuris per 3 darbo dienas nuo tokios informacijos gavimo raštu informuoja ūkio subjektą apie Finansų ministerijos priimtą sprendimą ir šio sprendimo apskundimo tvarką.
Vyriausybė	Nutarimo priėmimas	Vyriausybei priėmus nutarimą ūkio subjektui, patyrusiam žalą, išmokama valstybės parama.

Atkreiptinas dėmesys

Rekomenduojame, ūkio subjektui rinkti įrodymus, kurie pagrįstų įvykusį įvykį, sukėlusį žemės ūkio augalų žūtį, nes teikiant prašymus dėl valstybės paramos už žalą, patirtą dėl krizės ar ekstremaliosios situacijos, suteikimo **ypač svarbu pateikti atitinkamus dokumentus, **įrodančius patirtą žalą ir jos dydį**, arba dokumentus, kuriuose žalos dydis pagrįstas nepriklausomų turto vertintojų, žalų ekspertų, ar duomenimis, tvarkomais valstybės registruose ar informacinėse sistemose.**

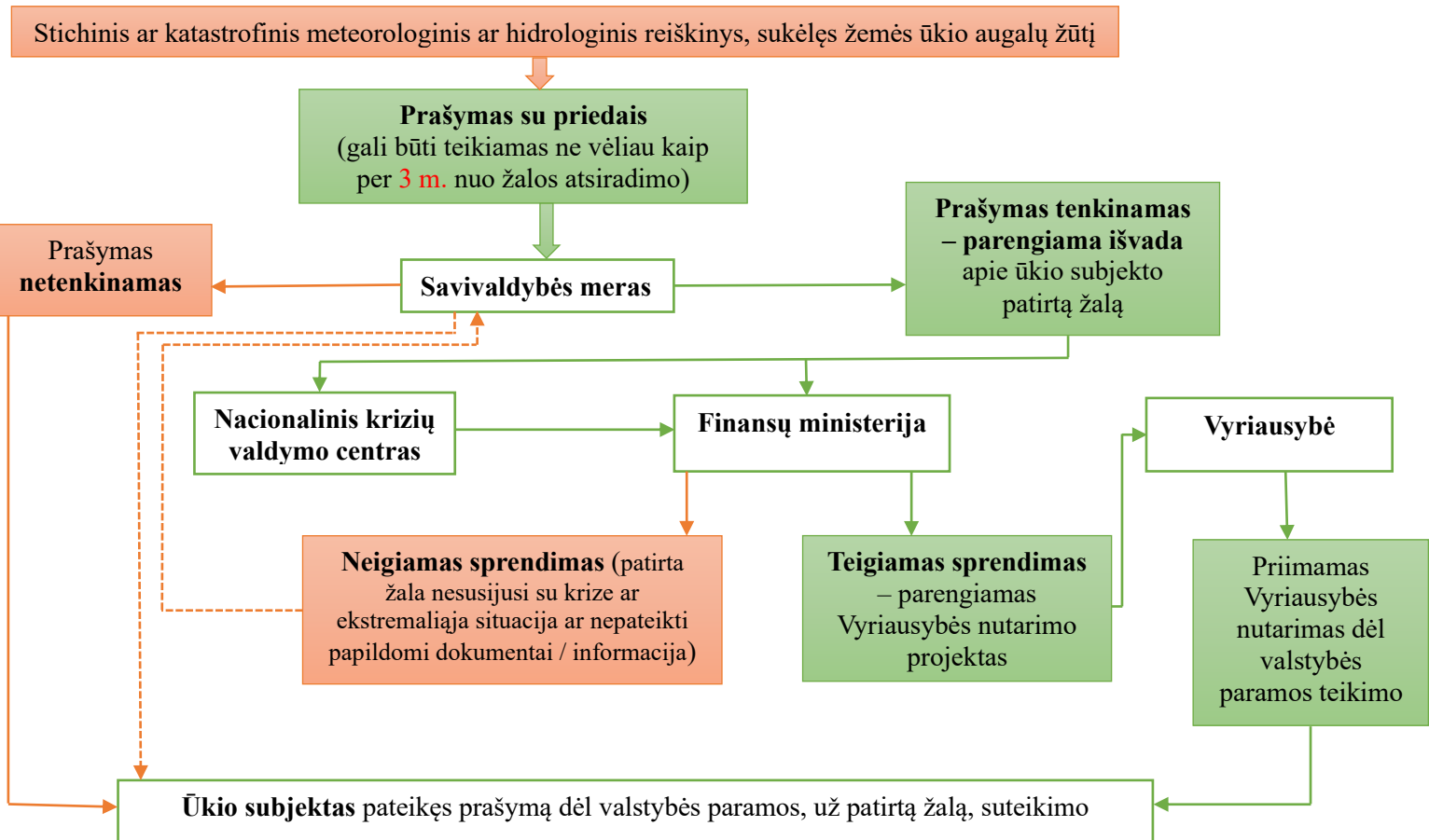
Taip pat pažymime, kad valstybės paramos suma:

- 1) negali būti didesnė nei skirtumas tarp žalos dydžio ir draudimo išmokos**, jei ūkio subjektas prašo suteikti valstybės paramą už turtą, kuris žalos atsiradimo metu buvo apdraustas ir už kurį gauta draudimo išmoka;
- 2) negali būti didesnė nei pusė žalos dydžio**, jei iki žalos atsiradimo dienos Lietuvos rinkoje draudikai siūlė turto draudimo paslaugas nuo žalos, už kurią ūkio subjektas prašo suteikti valstybės paramą, atsiradimo, tačiau šiomis paslaugomis nepasinaudojo.

ŪKIO SUBJEKTO PRAŠYMO DĖL VALSTYBĖS PARAMOS UŽ ŽALĄ, PATIRTĄ DĖL KRIZĖS AR EKSTREMALIOSIOS SITUACIJOS, SUTEIKIMO NAGRINĖJIMO SCHEMA

Prašymas netenkinamas, jeigu yra bent vienas iš šių pagrindų:

- 1. pasibaigęs 3 m. prašymo pateikimo terminas;**
- prašoma suteikti paramą už žalą, patirtą ne dėl krizės ar ekstremalios situacijos;
- už netektą (sugadintą) turtą jau buvo suteikta valstybės parama;
- už netektą (sugadintą) turtą buvo gauta draudimo išmoka, kuria padengtas visas žalos dydis;
- 5. nepagrįstas žalos dydis dokumentais arba turto vertintojų, žalų ekspertų;**
- ūkio subjektui jau teikta pagalba veikalai ir pridėjus prašomą paramą būtų viršyta teisė gauti bendrą ūkio subjektui suteikiamą pagalbą;
- prašoma suteikti pagalba viršija leidžiamą pagalbos dydį.

2. Patarimai ūkio subjektams (paramos gavėjams) dėl sankcijų, neįvykdžius ES paramos įsipareigojimų, ir negalintiems tinkamai jų įvykdyti:

1. Ūkio subjektas (paramos gavėjas), įgyvendinantis projektą, privalo laikytis visų priimtų įsipareigojimų, nurodytų tų metų programos konkrečios priemonės įgyvendinimo taisyklėse. Pažymėtina, kad ūkio subjektams (paramos gavėjams) už padarytus pažeidimus gali būti taikomos tokios sankcijos: paramos dydžio sumažinimas, paramos neskyrimas, reikalavimas grąžinti visą ar dalį sumokėtos paramos ir kitos poveikio priemonės. Tačiau tais atvejais, **kai pažeidimas yra padarytas dėl nenugalimos jėgos** (stichinio ar katastrofinio meteorologinio ar hidrologinio reiškinių – speigo, kaitros, sausros augalų vegetacijos laikotarpiu, audros ir kt.) arba **išimtinių aplinkybių** (nedarbingumas, privalomoji karo tarnyba, kompetentingų institucijų funkcijų netinkamas vykdymas, karantinas ir kt.), kurių atsiradimo neįmanoma kontroliuoti ir protingai numatyti paraiškos teikimo metu, taip pat nėra įmanoma užkirsti kelio šių aplinkybių ar jų pasekmių atsiradimui, **sankcijos netaikomos**. Kartu atkreiptinas dėmesys ir į tai, kad **išnykus nenugalimos jėgos arba išimtinėms aplinkybėms**, ūkio subjektai **privalo laikytis priimtų įsipareigojimų ir (arba) teisės aktuose nustatytų reikalavimų**. Pažymėtina, kad ūkio subjektai gali būti atleidžiami nuo įsipareigojimų, kol nesibaigia nenugalimos jėgos ar išimtinės aplinkybės ir protingą laiką po jų pabaigos, per kurį įmanoma pradėti vykdyti įsipareigojimus.

2. Svarbu tai, ar būtent nenugalimos jėgos ar išimtinės aplinkybės sąlygojo, kad reikalavimai ir (ar) įsipareigojimai nėra įvykdyti. Negali būti tokios situacijos, kad **ir prieš susidarant nenugalimos jėgos ar išimtinėms aplinkybėms**, reikalavimai ir (ar) įsipareigojimai **nebuvo įvykdyti ir aplinkybės nesąlygojo reikalavimų ir (ar) įsipareigojimų nesilaikymo fakto, nes jų vis tiek būtų nesilaikoma, nepriklausomai nuo to, būtų ar nebūtų buvusios nenugalimos jėgos ar išimtinės aplinkybės**. Tokiais atvejais, kuomet minėtos aplinkybės nesąlygojo reikalavimų ir (ar) įsipareigojimų nesilaikymo, nes jų buvo nesilaikoma dar prieš aplinkybių atsiradimą, sankcijos turi būti taikomos.

3. **Nenugalimos jėgos ar išimtinių aplinkybių buvimas turi būti pagrindžiamas (įrodomas) konkretaus ūkio lygmeniu**. Pagrindžiantys dokumentai gali būti – medicininės pažymos, pažyma apie privalomąją karo tarnybą, finansiniai dokumentai, Lietuvos hidrometeorologinės tarnybos prie Aplinkos ministerijos pažyma dėl stichinių meteorologinių reiškinių, Prekybos, pramonės ir amatų rūmų išduotos nenugalimos jėgos (*force majeure*) aplinkybes liudijančios pažymos, kitų kompetentingų institucijų išduotos pažymos ar kiti lygiaverčiai dokumentai, taip pat paties ūkio subjekto paaiškinimai ir finansiniai paskaičiavimai bei kiti įrodymai, kurie pagrindžia, kad minėtos aplinkybės sąlygojo ir kaip sąlygojo konkretaus projekto įsipareigojimų nevykdymą tam tikru laikotarpiu.

4. Pažymėtina, kad **ūkio subjektas turi pareigą elgtis rūpestingai ir apie buvusias nenugalimos jėgos ar išimtinės aplinkybes pranešti Nacionalinei mokėjimo agentūrai** prie Žemės ūkio ministerijos (toliau – NMA) **per 15 darbo dienų nuo šių aplinkybių pabaigos** (taikytina tik 2014-2020 programiniam laikotarpiui). Tuo atveju, jeigu iš pradžių pranešta tik apie faktą, kad tokios aplinkybės buvo, pagrindžiantys dokumentai ir paaiškinimai gali būti pateikti ir po paklausimo. NMA matydama, kad terminas praleistas, suteikia galimybę pateikti paaiškinimą ir šį paaiškinimą pagrindžiančius dokumentus dėl 15 darbo dienų termino praleidimo, o gavusi šią informaciją įvertina, ar šis terminas praleistas dėl svarbių priežasčių (pvz., kitos nenugalimos jėgos ar išimtinės aplinkybės, atsiradusios nepaėjęs 15 d. d. terminui nuo ankstesnės nenugalimos jėgos ar išimtinės aplinkybės pasibaigimo).

Atkreipiame dėmesį, kad duomenų ir dokumentų pateikimas yra ūkio subjekto pareiga. Jeigu NMA situacijos analizei pritrūksta duomenų ar dokumentų, pagrindžiančių nenugalimos jėgos ar išimtinių aplinkybių buvimą (pvz., trūksta aplinkybes pagrindžiančių dokumentų, nepagrindžiamas terminas, nepagrindžiami veiksmai, darbai kurių negalėta atlikti aplinkybių buvimo metu, trūksta skaičiavimų ir pan.), ūkio subjektui leidžiama per protingą terminą juos pateikti.

Ūkio subjektai, kurie dėl stichinių ar katastrofinių meteorologinių ar hidrologinių reiškinių ar kitų aplinkybių negalės (negali) įgyvendinti priimtų įsipareigojimų, **per 15 darbo dienų nuo susiklosčiusių nepalankių aplinkybių atsiradimo dienos** turi atsiųsti nuotraukas per „NMA agro“ programėlę. Jose turi būti užfiksuoti ekstremalių oro sąlygų ar kitų minėtų aplinkybių paveikti plotai. Jeigu situacija nepasikeičia iki pat nustatyto įsipareigojimų įvykdymo termino pabaigos, prieš pat termino pabaigą ūkio subjektai turi per „NMA agro“ programėlę dar kartą atsiųsti nuotraukas, kuriose būtų matoma, kad situacija laukuose ar kituose plotuose nepagerėjo.

Daugiau informacijos apie „NMA agro“ programėlę galite rasti svetainėje <https://www.nmaagro.lt/>

5. Ūkio subjektams dėl nenugalimos jėgos ar kitų išimtinių aplinkybių negalintiems įvykdyti prisiimtų įsipareigojimų bankams, produkcijos supirkėjams ar kreditoriams, **rekomenduojame** pirmiausia kreiptis į juos ir pranešti apie atsiradusias aplinkybes bei jų įtaką prisiimtų įsipareigojimų įvykdymui.

Taip pat, kaip minėta pirmiau, esant nenugalimos jėgos aplinkybėms, kurios sąlygojo įsipareigojimų nevykdymą tam tikru laikotarpiu, **rekomenduojame** kreiptis į prekybos, pramonės ir amatų rūmus (pagal veiklos zonas), kurios, vadovaujantis Lietuvos Respublikos prekybos, pramonės ir amatų rūmų įstatymo 5 straipsnio 11 punktu, Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyta tvarka išduoda nenugalimos jėgos (*force majeure*) aplinkybes liudijančias pažymas.

Vilniaus: <https://www.cci.lt/>

Kauno: <https://chamber.lt/>

Klaipėdos: <https://www.kcci.lt/>

Šiaulių: <https://rumai.lt/>

Panevėžio: <https://paneveziorumai.lt/>

6. Siekiant išvengti pažeidimų, rekomenduotina:

- 1) susipažinti su teisės aktais, kurie susiję su prašoma / gaunama parama;
- 2) prieš rengiant projektą, įvertinti galimą projekto riziką, sunkumus bei pasirūpinti patikimu finansavimo šaltiniu projektui įgyvendinti;
- 3) rengiant verslo planą, įvertinti turimus išteklius bei galimybes ir pagal tai nustatyti rodiklius, kurių bus siekiama įgyvendinant projektą;
- 4) susipažinti su dažniausiai pasitaikančiais pažeidimais;
- 5) numatyti realius mokėjimo prašymo (-ų) teikimo terminus, kad nereikėtų rašyti papildomų prašymų, prašant juos nukelti;
- 6) tinkamai tvarkyti buhalterinę apskaitą;
- 7) nuolat **bendrauti ir bendradarbiauti su NMA**, sekti naujienas, susipažinti su aktualiomis NMA parengtomis rekomendacijomis (interneto svetainė <https://nma.lrv.lt/lt/>);
- 8) tikrinti savo paraiškų informaciją [NMA informaciniame portale](#).